

بررسی نقش سازمانهای مردم نهاد در مدیریت بحران: به منظور ارائه مدل در راستای

وظایف جمعیت هلال احمر ایران

جمشید نیک زاد*: دانشجوی دکتری رشته مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کازرون، ایران.
پری مشایخ: استادیار، برنامه ریزی درسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کازرون، ایران.
حمیدرضا معتمد: استادیار، مدیریت آموزشی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کازرون، ایران.
علیرضا قاسمی زاد: دانشیار، مدیریت آموزش عالی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کازرون، ایران.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۱۱

چکیده

در میان نهادهای متولی مدیریت بحران، سازمان‌های مردم‌نهاد به عنوان مؤسساتی کارآمد و مکمل بخش دولتی در تأمین اهداف توسعه، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار هستند. سازمان‌های مزبور و در راس آنها جمعیت هلال احمر، به دلیل برخورداری از ظرفیت‌هایی نظیر امکان ایجاد پیوندهای عمیق محلی، آگاه‌سازی عمومی، انعطاف‌پذیری و پاسخگویی سریع، نقش موثر و سازنده‌ای در مدیریت موفق بحران ایفا می‌کنند و به این ترتیب مشارکت آن‌ها در مدیریت بحران، منجر به بهبود اوضاع می‌گردد. نظر به اهمیت این نقش آفرینی، نوشتار حاضر بر آن است تا با روشی توصیفی-پیمایشی و به منظور ارائه مدلی مفهومی، به بررسی کارکرد سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت بحران، با تکیه بر وظایف جمعیت هلال احمر ایران بپردازد. بدین منظور، اعضا و گروه‌های خبره سازمان مردم‌نهاد در هلال احمر ایران، به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده‌اند که تعداد ۳۸۱ نفر از آن‌ها با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای گزینش شده‌اند. همچنین، داده‌ها از طریق پرسش‌نامه جمع‌آوری شده و با استفاده از آزمون معادلات ساختاری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند. روایی و پایایی ابزارها نیز مورد تأیید قرار گرفته است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که نقش سازمان‌های مردم‌نهاد بر وظایف هلال احمر در مدیریت بحران مثبت و معنادار بوده و مدل ارائه شده دارای برازش مناسب می‌باشد.

کلمات کلیدی: بحران، جمعیت هلال احمر، سازمان‌های مردم‌نهاد، عملیات امداد، مدیریت بحران

Research the role of non-governmental organizations in crisis management: in order to provide a model in line with the duties of the Iranian Red Crescent Societ

Jamshid Nikzad^{1*}, Pari Mashayekh², Hamidreza Motamed³, Alireza Ghasemi Zad.

Abstract

The success of this process requires appropriate management knowledge and ability. Among the institutions in charge of emergency management, the NGOs have a special place as efficient and complementary public sector institutions in achieving development goals. These organizations, and at the head of them the Red Crescent Society, play an effective and constructive role in successful management of emergency due to their capabilities such as the ability to create deep local connections, public awareness, flexibility and rapid response and thus their participation in crisis management leads to an improvement in the situation. Given the importance of this role, the article intends to study and analyze the function of NGOs in emergency management, based on the duties of the Iranian Red Crescent Society, using a descriptive-survey method and in order to provide a conventional model. For this, the expert members and groups of non-governmental organizations in the Iranian Red Crescent are considered as a statistical population. 381 people of them have been selected by stratified random sampling. Also, data were collected through a questionnaire and analyzed using structural equation testing. The validity and reliability of the tools have also been confirmed. Findings indicate that the role of NGOs on the tasks of the Red Crescent in emergency management is positive and significant and the proposed model has a good fit.

Keywords: Emergency, the Red Crescent Society, non-governmental organizations, Relief operations, emergency Management

1 PhD Student in Educational Management, Islamic Azad University, Kazerun, Iran.

2 Assistant Professor, Department of Curriculum Planning, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Kazerun, Iran.

3 Assistant Professor, Department of Curriculum Planning, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Kazerun, Iran.

4 Associate Professor, Department of Curriculum Planning, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Kazerun, Iran.

که به سازمان های مردم نهاد معروفند [۵]. نداشتن وابستگی به ساختار و منابع عمومی دولت، داوطلبانه و دموکراتیک بودن، آنها را از سازمانهای دولتی متمایز می کند [۶]. این سازمان ها به عنوان نهادها و مؤسساتی کارآمد و مکمل بخش دولتی در تأمین اهداف توسعه از جایگاه ویژه ای برخوردار هستند [۷]. سازمان مردم نهاد گروهی غیرانتفاعی و داوطلبانه هستند که در سطح بین المللی، ملی و محلی برای امداد رسانی و کمک به اقشار آسیب پذیر تلاش می کنند و هدف اصلی آنها، ارتقای سطح کیفی و کمی زندگی افراد در حوزه های مختلف فارغ از نفع مالی است. این سازمان ها با افزایش مشارکت های مردمی، ایجاد رابطه بین نهادهای رسمی و مردم، انعکاس نیازهای واقعی به نهادهای برنامه ریزی را ممکن می سازند [۹]. بنابراین، می توان گفت که سازمان های مردم نهاد، به دلیل برخورداری از ظرفیتهایی نظیر امکان ایجاد پیوندهای عمیق محلی، آگاه سازی عمومی، انعطاف پذیری و پاسخگویی سریع، می توانند نقش قابل توجهی در چرخه مدیریت بحران ایفا کنند و در زمینه هایی مانند نگه داری از بازماندگان، معلولان، سرپرستی افراد، جمع آوری کمک های مالی، آموزش همگانی به منظور افزایش آمادگی، اطلاع رسانی به مردم و ایجاد شبکه اطلاع رسانی، تشکیل تیم های عملیاتی در مراحل گوناگون مدیریت بحران، انجام تحقیقات مرتبط، همکاری با سازمان های مسئول دولتی مثل آتش نشانی در امر آموزش، ارائه خدمات حمایتی و امثال آن، به بهبود مدیریت بحران کمک کنند [۱۰].

در خصوص پیشینه پژوهش های صورت گرفته در این موضوع باید اذعان داشت که در تحقیقی با عنوان تحلیل تأثیر و تأثر اهم مسائل سازمان های مردم نهاد در ایران نشان داده شده است که شش عامل ضعف در قوانین، فقدان سازوکارهای نظارتی مناسب، دیدگاه ناقص دولت مردان نسبت به اهمیت و جایگاه سمن ها، ادراک عدم مشروعیت نزد مردم، ضعف در بانک اطلاعاتی جامع و بروز و عدم اطلاع صحیح مردم از سمن ها به عنوان مسائل اصلی که مشکل اساسی بر سر راه سمن ها بودند و همچنین هفت عامل سیاست زدگی سمن ها، ضعف تأمین منابع مالی، ضعف در ارتباطات و همکاری مؤثر بین سمن ها، فقدان سرمایه اجتماعی لازم، ضعف در نیروی انسانی کارآمد، فراهم نشدن ظرفیت و بستر لازم توسط دولت و ضعف در مدیریت و راهبری سمن ها به عنوان عوامل کلیدی شناخته شدند که در این بین تاثیرگذار بوده و مشکل اصلی را حل می کنند [۶].

بحران را می توان حادثی دانست که در اثر بلایای طبیعی و یا انسانی رخ داده و خسارات جانی و مالی به بار می آورند. مدیریت بحران اصطلاحی است که همه جنبه های برنامه ریزی برای بحران و مرتبط با بحران شامل فعالیتهای قبل، حین و پس از بحران را در برمی گیرد [۱]. مدیریت مدیریت بحران جهت پیشگیری از بروز وضعیت های بحرانی و به حداقل رساندن آثار مخرب ناشی از بحران ها، فرآیندی تخصصی است که موفقیت آن مستلزم دانش و توان مدیریتی مقتضی می باشد. از این رو تدوین چارچوب کلی برای مدیریت تخصصی بحران ضروری است. در این چارچوب، مدیریت زمان و سرعت تصمیم گیری جهت اقدام به موقع یکی از مهم ترین لوازم کنترل وضعیت بحرانی است که همواره باید مورد توجه امداد رسانیان قرار گیرد. مبرهن است که لازمه این پاسخ گویی سریع، برخورداری از آموزش های جامع و کامل جهت امداد رسانی صحیح است، به گونه ای که همه جوانب از حیث ارزیابی امکانات مالی، اجتماعی، فرهنگی و ... در نظر گرفته شود. اهمیت این امر تا بدان جا است که عدم آگاهی در میان عموم در این رابطه، به طور کلی حادثه دیدگان را آسیب پذیرتر ساخته و در فرایند امداد رسانی، مشکل ایجاد می کند. علاوه بر این، عدم ارزیابی امکانات مالی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی نیز باعث جلوگیری از برنامه ریزی در امر آمادگی می گردد [۲]. در این رابطه گفته شده است که مدیریت بحران مستلزم پیش بینی بدترین وضعیت ها و برنامه ریزی برای کنترل و حل مشکلات است [۳]. از اهداف مدیریت بحران می توان به رفع شرایط بحران و اضطرار، اعاده سریع وضعیت جامعه به حالت عادی، کاهش آسیب های ناشی از بحران اعم از زیان های جانی و مالی، کاهش اثرات بحران در جامعه و مقابله با آن با کمترین هزینه، ایجاد آمادگی در جامعه برای مقابله با بحران، بازسازی مناطق بحرانی از لحاظ فیزیکی، روانی، فرهنگی، ایجاد تمرین، آموزش و مانورها در مناطق جهت آمادگی برای مقابله با بحران برای مدیران و مردم اشاره نمود [۴].

از طرفی حضور مردم در صحنه های کار و فعالیت، تصمیم گیری، اجرا و نظارت بر اجرای بهینه امور، انتخابات، تظاهرات مردمی و غیره از جمله مواردی است که اکثر حکومت ها و دولت ها بر آن ها تأکید داشته و تلاش کرده اند که زمینه های حضور و فعالیت های مستمر مردم را در صحنه های فوق فراهم کنند. امروزه ارتباط مردم با دولت ها و جلب مشارکت هرچه بیشتر مردم در امور مختلف از طریق نهادهایی صورت می گیرد

در تحقیقی با عنوان فراتحلیل پژوهش های صورت گرفته در حوزه سازمان های مردم نهاد؛ با تاکید بر علل مشارکت افراد در این سازمان ها اذعان شده است که متغیرهای سن، پایگاه اقتصادی اجتماعی، تحصیلات و اعتماد اجتماعی به ترتیب جز متغیرهای پرتکرار در پژوهش های حوزه علل مشارکت در سمن ها بوده اند. همچنین متغیرهای ازخودبیگانگی و ارزش مادی به ترتیب بیشترین تاثیر را در مشارکت سازمان های مردم نهاد دارند [۱۱]. به علاوه، در تحقیقی با عنوان مطالعه جایگاه سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران شهر تهران نشان داده شده است که در مجموع سمن های مدیریت بحران در شهر تهران عملکرد ضعیفی در این عرصه دارند [۱۰]. همچنین در تحقیقی با عنوان بررسی نقش و ظرفیت سازمان های مردم نهاد در مدیریت سیلاب شهری نشان داده شده است که سازمان های مردم نهاد در حوزه مدیریت سیلاب شهری دارای ظرفیت های متعددی در ابعاد مختلف هستند. در بعد اجتماعی و فرهنگی، مهمترین ظرفیت آن ها در ارتباط با سازماندهی مشارکت مردمی است. این سازمان ها و تشکل های غیرانتفاعی در راستای مدیریت سیلاب شهری وظایف مختلفی را می توانند بر عهده بگیرند. سازمان های مردم نهاد پیش از وقوع سیل می توانند در آگاه سازی و اطلاع رسانی به جامعه و ارائه آموزش های لازم به مردم به ایفای نقش بپردازند [۱۲]. همچنین بررسی پژوهش های خارجی صورت گرفته حاکی از آن است که مشارکت سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران، منجر به افزایش انعطاف پذیری در برابر بحران و بهبودی اوضاع گردیده است [۱۳]. در تحقیقی با عنوان تلاش برای فهرست نویسی سازمان های مردم نهاد با نقشی در تسکین سوختگی جهانی نشان داده شده است که سازمان های مردم نهاد در درمان صدمات آسیب زا، از جمله سوختگی به ویژه در شهرستان های با درآمد کم و متوسط در کشورهای آفریقایی بسیار موثر بوده اند [۱۴]. چالش های این سازمان ها شامل تغییرات مکرر در مناطق جغرافیایی مورد حمایت، عدم همکاری بین سازمان ها، در دسترس بودن اطلاعات عمومی و محیط های سختگیرانه می باشد [۱۴]. در تحقیقی با عنوان سازمان های غیرانتفاعی به مثابه مدارسی برای دموکراسی: دلایلی برای دموکراسی سازمانی در سازمان های غیرانتفاعی نشان دادند که نقش فرایندهای درون سازمانی در تولید دموکراسی در غیرانتفاعی ها معطوف است [۱۵]. به جای تلقی دموکراسی درون سازمانی از منظر آثار

و پیامدهای مثبت فراسازمانی، استدلال پژوهش بر این مفروضه استوار است که دموکراسی درون سازمانی در سازمان های غیرانتفاعی، باید فی نفسه به عنوان حسن و اثر ذاتی، ارزشمند تلقی شود [۱۵]. بنابراین، وسعت بخشیدن به رسالت اجتماعی سازمان غیرانتفاعی برای دموکراسی و آزادی بیشتر بر مبنای کار و عملکرد مثبت، در گرو نحوه مدیریت سازمان های غیرانتفاعی از منظر فرایندهای درون سازمانی است [۱۵]. با بررسی مطالعات انجام شده می توان ادعا نمود که تاکنون تحقیقی در زمینه نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران در راستای وظایف جمعیت هلال احمر انجام نشده و انجام تحقیق حاضر، ضروری بوده است.

بر این اساس، مقاله حاضر با هدف ارزیابی و مدلسازی نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران، با تاکید بر وظایف جمعیت هلال احمر ایران به رشته تحریر در آمده است. این تحقیق در مجموع دارای دو اهمیت می باشد: الف) اهمیت نظری: مشارکت سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران، منجر به افزایش انعطاف پذیری در برابر بحران و بهبود اوضاع می شود. این سازمان ها برای رفع گرفتاری ها و آلام مردم و ارتقاء سطح زندگی ایجاد می شوند و در کاهش معضلات اجتماعی نقش مهمی بر عهده دارند.

لذا امید است که با مشارکت این سازمان ها در موقع بحران بتوان از وضعیت بحران کاست. ب) اهمیت کاربردی: نتایج این تحقیق می تواند در شناسایی عوامل موثر بر مدیریت بحران در سازمان هلال احمر، کمک شایانی نماید و براساس یافته های حاصل از این تحقیق می توان راهکارها و رهنمودهای لازم و سازنده ای به سازمان های هلال احمر جهت کسب شناخت لازم از نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران ارائه نمود. تا مسئولین بتوانند با بررسی نتایج آن و برطرف نمودن نقایص شناخته شده، بازده هلال احمر را در زمینه مدیریت بحران و مشارکت سازمانهای مردم نهاد بالا برده و گامی موثر در جهت بهبود هر چه بیشتر این سازمان در موقع بحران فراهم آورند. همچنین نتایج تحقیق می تواند بصورت کاربردی مورد استفاده سازمان هلال احمر و سایر علاقمندان به این حوزه پژوهشی قرار گیرد.

براین اساس، پژوهش حاضر بر آن است تا با بررسی و بازتعریف نقش سمن‌ها در مدیریت بحران به این سوال پاسخ دهد که نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران در راستای وظایف جمعیت هلال احمر ایران چگونه قابل مدلسازی است؟

روش تحقیق و ابزارها

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی از نوع پیمایشی است که با رویکرد آمیخته (کیفی و کمی) صورت گرفته است. در بخش کمی از روش توصیفی از نوع پیمایشی و در بخش کیفی از روش تحلیل مضمون استفاده شد. جامعه آماری تحقیق حاضر از دو گروه تشکیل شده است.

جامعه آماری در بخش کیفی شامل مدیران جمعیت هلال احمر و مدیران و خبرنگاران سایر سازمان های مردم نهاد به تعداد ۲۰ نفر می باشد که محقق با استفاده از روش نمونه گیری هدفمند از نوع گلوله برفی و با در نظر گرفتن قانون اشباع، تعداد ۱۰ نفر را به عنوان نمونه آماری انتخاب کرده است. جامعه آماری در بخش کمی دربردارنده متخصصین جمعیت هلال احمر ایران و اعضای و گروه های سایر سازمان مردم نهاد است که شمار آنها به تعداد ۴۰۳۹۲ نفر می رسد و بر اساس جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۰) تعداد ۳۸۱ نفر (۱۳۳ مرد و ۲۴۸ زن) از آنها با روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای برحسب جنسیت، به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند (جدول ۱).

جنسیت	مرد	زن	جمع
جامعه	۱۴۱۳۷	۲۶۲۵۵	۴۰۳۹۲
نمونه	۱۳۳	۲۴۸	۳۸۱
نسبت	%۳۵	%۶۵	%۱۰۰

جدول ۱- تعداد جامعه و نمونه آماری به تفکیک جنسیت

ابزار گردآوری داده ها در این تحقیق عبارتند از:

- در بخش کمی جهت جمع آوری داده ها، از پرسش نامه محقق ساخته با ۵۰ سوال استفاده شد که در طیف ۵ گزینه ای لیکرت (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) طراحی شده و به ترتیب از ۱ تا ۵ نمره گذاری شد. این پرسشنامه دارای ۵۰ سوال و ۵ بعد آموزش های همگانی، تخصیص منابع، سرمایه اجتماعی، توسعه منابع انسانی و بازسازی و بازتوانی می باشد.

- در بخش کیفی جهت جمع آوری داده ها، از دو ابزار فیش و مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شد که بر اساس آن یک پرسش نامه ۳۴ سوالی در مورد وظایف هلال احمر در مدیریت بحران تنظیم شد. این پرسش نامه که میان جمعیت هلال احمر و مدیران و خبرنگاران سایر سازمان های مردم نهاد توزیع شد، دارای ۲ بعد «قبل بحران و حین بحران» و ۵ مولفه «آموزش کارکنان، مانور آمادگی، امداد و نجات، اسکان اضطراری و پیشگیری و مقابله با بیماری می باشد که در طیف ۵ گزینه ای لیکرت (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) طراحی و تنظیم شده و به ترتیب از ۱ تا ۵ نمره گذاری می شود.

روایی صوری و محتوایی هر دو قسم ابزار به تایید متخصصان رسید و پایایی آن ها نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ در بخش کمی برای پرسش نامه نقش سازمان های

مردم نهاد ۰.۹۱ و در بخش کیفی برای پرسش نامه وظایف هلال احمر در مدیریت بحران ۰.۸۹ محاسبه شد که مورد تایید است. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از آزمون معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزارهای SPSS21 و PLS استفاده شد.

تئوری و محاسبات

در بخش کیفی هدف اصلی این مرحله از تحقیق، بررسی و کاوش مفاهیم و مقوله های مرتبط با نقش سایر سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران و ساخت پرسش نامه برای بخش کمی بوده است. در خصوص شاخص های استخراج شده از مصاحبه شوندهگان، در بخش کیفی ابتدا نکات کلیدی مربوط به هر مصاحبه نیمه ساختار یافته، از طریق گوش دادن به مصاحبه های ضبط شده و مطالعه یادداشت برداری های حین مصاحبه صورت مکتوب علامت گذاری شد، سپس نکته های کلیدی و اساسی از داخل هر مصاحبه استخراج شد. در ادامه با استفاده از دسته بندی نکات کلیدی در قالب اصطلاحات حرفه ای، برچسب گذاری لازم انجام شد. سپس اصطلاحات برچسب گذاری شده ی هر مصاحبه شونده در قالب جدول سازماندهی و براساس ارتباط و تناسبی که با هم داشتند، در قالب ابعاد دسته بندی شدند.

الف) فرآیند کدگذاری و تحلیل

در بخش کیفی پژوهش سؤال اصلی مربوط به کاوش و اکتشاف مقوله های اصلی موجود در نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران و وظایف هلال احمر ایران در مدیریت بحران بود که به منظور پاسخگویی به این سؤال، در مرحله اول بیست نفر از خبرگان جهت انجام مصاحبه شناسایی شدند و جریان مصاحبه آغاز شد. مقوله های اصلی بر اساس فرآیند کدگذاری باز و محوری داده های حاصل از مصاحبه های عمیق و اکتشافی با خبرگان، و انجام عمل پالایش کدهای مفهومی، ارائه شد و اولویت هر یک از مقوله ها بر اساس فراوانی مفاهیم ذکر شده در مصاحبه ها مشخص گردید. کدگذاری رویه ای نظام مند است که توسط اشتراوس و کوربین (۱۳۸۵) برای کشف مقوله ها، مشخصه ها و ابعاد داده ها توسعه داده شده است. در طی این تحلیل ها، از تحلیل محتوا از نوع طبقه ای و همچنین از تکنیک تحلیلی پیشنهادی از سوی اشتراوس و کوربین (۱۳۸۵) استفاده شد.

بر این اساس برای انجام کدگذاری باز و محوری در مرحله اول، داده ها در سطح جمله و عبارت برای هر یک از مصاحبه ها مورد بررسی قرار گرفت و کدهای مفهومی از رونوشت مصاحبه ها استخراج شدند. گاهی اوقات یک جمله به بیش از یک مفهوم مربوط می شد. با استخراج کدهای مفهومی مشترک و با پالایش و حذف موارد تکراری با بهره گیری از مبانی نظری و تطبیق برخی از کدهای مفهومی، مفاهیم شناسایی و مشخص شدند. در مرحله بعدی با انجام پالایش و عمل کاهش این مفاهیم در قالب مقوله های فرعی (مولفه) سازماندهی و با بررسی مستمر این مقوله ها و مفاهیم آن ها مقوله های اصلی (ابعاد) به طور موقت نامگذاری شدند.

به منظور اطمینان از سازماندهی مناسب هر یک از مفاهیم و مقولات، مجدداً رونوشت مصاحبه ها وارسی گردیده و با مرور مفاهیم و مقوله ها به دقت مورد بررسی قرار گرفتند و تجزیه و تحلیل داده ها با دقت بیشتر، چندین بار به منظور رسیدن به

اشباع منطقی برای مقوله های اصلی و مقوله های فرعی به صورت تکراری صورت گرفت. از آغاز تجزیه و تحلیل نیز حدود و حتی عناوین هر مقوله به صورت قطعی تعیین نشد و این مقوله ها در سراسر فرآیند تجزیه و تحلیل مورد تجدید نظر قرار گرفتند. کدگذاری باز و محوری هنگامی متوقف گردید که یک طبقه بندی معنادار پس از چندین بررسی درباره رونوشت مصاحبه ها حاصل شد، مقوله های فرعی تکراری شده بودند و اطلاعات مرتبط و جدیدی از رونوشت مصاحبه ها یافت نمی شد، حتی اگر اطلاعات جدیدی پیدا می شد با طبقه بندی موجود منطبق بود. طبقه بندی انجام شده به عنوان تنها طبقه بندی ممکن با حدود مطلق نبوده ولی می توان آن را برای مراحل بعدی تجزیه و تحلیل داده ها و طراحی پرسش نامه کافی دانست.

در راستای سؤال پژوهش چند سوال از شرکت کنندگان در مصاحبه های انفرادی پیرامون نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران و وظایف هلال احمر ایران در مدیریت بحران پرسیده شد که شرکت کنندگان پاسخ های گوناگونی ارائه کردند. پژوهشگر از پاسخ های مشارکت کنندگان با تحلیل محتوای متن پیاده شده در سطح عبارت، جمله یا پاراگراف استخراج کدهای مفهومی، به شناسایی مفاهیم دست یافت. این کار ادامه پیدا کرد و با شناسایی مقوله های فرعی دیگر با منطق مقایسه و تطبیق داده ها این نوع مقوله های فرعی در مقوله اصلی یا بعد اصلی، مقوله بندی شد. رونوشت مصاحبه ها چندین بار بررسی شد و چند مفهوم و مقوله فرعی دیگر که موجب افزایش اشباع این مقوله های کلان می گردید، یافت شد. بعد از مصاحبه نفر نهم، شاخص ها مشخص گردید ولی محقق فرآیند مصاحبه را تا نفر دهم ادامه داد تا این که با اشباع داده ها مواجه شد. سایر مقوله ها نیز به همین طریق ایجاد شدند. در مرحله کدگذاری باز، ضمن مطالعه دقیق رونوشت مصاحبه شرکت کنندگان، بسامد و فراوانی هر یک از مفاهیم اشاره شده توسط مشارکت کنندگان محاسبه شد و به این صورت اهمیت و اولویت هر یک از مفاهیم و مقولات استخراج شده از نظر مشارکت کنندگان مشخص گردید.

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد مصاحبه شونده
آموزش های همگانی	آموزش های همگانی	مانور و آمادگی برای امداد رسانی	A1-A2-A9-A10
		جلسات و کارگاه های آموزشی برای آشنایی با بحران	A2-A4-A7-A9-A10
		آشنایی مردم با کمک های اولیه و امداد	A3-A4-A7-A8-A10
		آشنایی مردم با نحوه استفاده از تجهیزات	A4-A5-A8-A9
		آموزش های تخصصی به مردم	A1-A6-A8-A10
		اجرای برنامه آموزشی پیشگیری از حوادث	A2-A3-A6-A7-A8
		ارتقاء آگاهی های اجتماعی	A2-A7
		راه اندازی کانال های اطلاع رسانی	A1-A2-A7-A9-A10
		فیلم های آموزشی در زمینه مقابله با بحران	A2-A3-A5-A6-A8-A9
		آموزش و ظرفیت سازی کارکنان	A1-A4-A5-A10
تخصیص منابع	تخصیص منابع	ساماندهی منابع مالی	A3-A4-A6-A8-A9
		عدالت و برابری در تخصیص منابع	A7-A8-10
		شفافیت در تخصیص و مدیریت منابع	A1-A2-A6-A7
		ترجیح عمومی برای تخصیص منابع	A5-A6-A9-A10
		تقسیم منابع و امکانات به طور عادلانه	A3-A4-A7-A8-A9
		همکاری در جذب کمک های مالی	A1-A3-A5-A6-A8
		بودجه لازم جهت فرآیندهای مواجهه با بحران	A1-A2-A9-A10
		استفاده بهینه از منابع	A6-A8-A9
		سازماندهی مشارکت مردمی	A4-A6-A7-A8
		شرکت در جلسات برای رسیدگی به مشکلات مردم	A5-A10
سرمایه اجتماعی	سرمایه اجتماعی	مسئولیت پذیری	A1-A9-A10
		استقرار کمپ خدمت رسانی	A3-A4-A5-A6-A8
		حضور گروه های امدادی و غیر امدادی در حادثه	A2-A4-A9
		تهیه مواد امدادی	A3-A6-A9-A10
		گسترش هماهنگی بین دولت و مردم	A7-A9-A10
		بهره وری در استفاده از منابع و هنجار سازی	A1-A2-A3
		آگاه کردن دستگاه های دولتی از نیازهای اجتماعی	A5-A8-A10
		جذب سرمایه ها	A2-A3-A5-A9-A10
		جلب مشارکت مردمی	A1-A4-A6-A8-A10
		شناسایی نیازهای اجتماعی	A3-A4-A6-A7-A9
		ایجاد سرپناه های موقت و امکانات ارتباطی	A1-A5-A6-A7
		درمان های اضطراری در محل حادثه	A2-A3-A4-A8
		اطلاع رسانی و آگاه سازی عمومی	A1-A2-A5-A6-A9

نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران

جدول ۲- نتایج تحلیل مضمون برای شناسایی نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد مصاحبه شونده
توسعه منابع انسانی		همایش های ملی و بین المللی برای نیروهای داوطلب	A2-A5-A9-A10
		توانمندسازی نیروهای داوطلب	A2-A3-A4-A5-A8
		سرمایه گذاری در جهت تامین و آموزش منابع انسانی	A2-A3-A5-A7-A10
		دسترسی نیروهای داوطلب به اطلاعات علمی به روز و جدید در زمینه بحران و راهکاری مقابله آن	A1-A3-A4-A8-A9
		تقدیر و تشکر از نیروهای داوطلب در سازمان	A7-A9-A10
		جذب نیروهای داوطلب خبره و توانمند در سازمان	A2-A6-A7-A8-A9
نقش سازمان‌های مردم نهاد در مدیریت بحران		بازسازی منطقه آسیب دیده	A1-A2-A6-A8
		روانکاوای برای بهبود وضعیت روانی افراد حادثه دیده	A3-A4-A6-A7-A9-A10
		حمایت افراد آسیب دیده	A1-A5-A8-A9
		رفع شرایط بحران و اضطرار	A2-A3-A4-A6-A9
		کاهش اثرهای بحران در جامعه	A2-A3-A5-A6-A8A
		تشکیل گروه‌های خیریه	A1-A2-A4-7A-A8-A9
		انجام اقدامات نظارتی	A2-A3-A6-A8-A10
		کمک های ضروری برای بازسازی	A1-A2-A3-A5-A8
		جمع آوری کمک‌های مردمی برای وضعیت معیشت اقشار آسیب پذیر	A1-A3-A6-A8-A9
		نظارت غیرمستقیم بر خدمات حمایتی دولت	A1-A2-A3-A5
		بازسازی مناطق بحرانی از لحاظ فیزیکی و روانی	A2-A3-A4-A5-A8
		بازسازی و بازتوانی	
روانکاوای برای بهبود وضعیت روانی افراد حادثه دیده	A3-A4-A6-A7-A9-A10		
حمایت افراد آسیب دیده	A1-A5-A8-A9		
رفع شرایط بحران و اضطرار	A2-A3-A4-A6-A9		
کاهش اثرهای بحران در جامعه	A2-A3-A5-A6-A8A		
تشکیل گروه‌های خیریه	A1-A2-A4-7A-A8-A9		
انجام اقدامات نظارتی	A2-A3-A6-A8-A10		
کمک های ضروری برای بازسازی	A1-A2-A3-A5-A8		
جمع آوری کمک‌های مردمی برای وضعیت معیشت اقشار آسیب پذیر	A1-A3-A6-A8-A9		
نظارت غیرمستقیم بر خدمات حمایتی دولت	A1-A2-A3-A5		
بازسازی مناطق بحرانی از لحاظ فیزیکی و روانی	A2-A3-A4-A5-A8		

جدول ۲- نتایج تحلیل مضمون برای شناسایی نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران

بر اساس مصاحبه با خبرگان، در متغیر نقش سازمان های مردم نهاد، ۵ مضامین سازمان دهنده آموزش های همگانی، تخصیص منابع، سرمایه اجتماعی، توسعه منابع انسانی و بازسازی و بازتوانی و ۵۰ مضامین پایه استخراج شد.

۷

ویژه نامه کرونا پاییز و زمستان ۱۴۰۱

دوفصلنامه علمی و پژوهشی

بحران: به منظور ... / جمشید نیک زاد
بررسی نقش سازمانهای مردم نهاد در مدیریت بحران

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد مصاحبه شونده
قبل بحران	آموزش کارکنان	دوره های آموزشی برای کارکنان	A1-A3-A4-A5
		باز بودن درهای علم و دانش	A2-A3-A4-A5-A8
		طراحی مدل های آموزشی برای توانمندی کارکنان	A1-A5-A8-A9
		دوره های اثربخش ضمن خدمت	A2-A3-A4-A6-A9
		اهداف مشخص در آموزش های سازمانی	A2-A3-A5-A6-A7
		ارزیابی و بازخورد سطح توانایی کارکنان	A1-A2-A4-7A-A8- A10
		سمینارهای علمی از سوی سازمان برای کارکنان	A2-A3-A6-A8-A9
		تربیت کادر امدادی و نیروی انسانی مورد نیاز	A1-A2-A3-A5-A8
		آماده سازی خدمات برای توسعه منابع انسانی	A3-A6-A8-A9

جدول ۳- نتایج تحلیل مضمون برای شناسایی وظایف هلال احمر در مدیریت بحران

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه	کد مصاحبه شونده
قبل بحران	مانور آمادگی	مانورهای آمادگی برای مواجهه کارکنان با بحران	A1-A3-A4-A5-A6
		مانورهای مقابله با بحران	A2-A3-A5-A6-A7-A8
		جزوه های آموزشی در مورد راه های مقابله با بحران	A2-A4-A5-A6-A7-A9
		وجود تابلوها و بیلبوردهای آموزشی در سطح شهر	A2-A3-A8-A9-A10
حین بحران	امداد و نجات	حضور به موقع در محل حادثه	A1-A2-A5-A6-A9
		انتقال مصدومان به مراکز درمانی	A1-A2-A5-A8-A9
		تامین مایحتاج آسیب دیدگان	A2-A3-A5-A6-A7-A8
		تسهیلات اورژانسی و حمایتی	A2-A6-A8-A9-A10
		ذخیره سازی اقلام امدادی	A3-A5-A6
		تهیه اطلاعات دقیق از محل و افراد حادثه دیده	A4-A5-A6-A7-A9-A10
		کمک های اولیه به حادثه دیدگان	A5-A6-A7-A10
		یافتن افراد مفقود شده	A3-A8-A9-A10
		اسکان افراد حادثه دیده	A2-A3-A5-A8-A10
		واکسیناسیون افراد حادثه	A1-A3-A4-A5-A6
		صدور کارت شناسایی	A2-A3-A4-A5-A8
		ایجاد توالت های بهداشتی	A1-A5-A8-A9
		پیشگیری و مقابله با بیماری	پیشگیری و مقابله با بیماری
رعایت بهداشت فردی توسط افراد حادثه دیده	A2-A3-A4-A5-A8		
فراهم کردن رژیم غذایی مناسب	A1-A3-A5-A6-A8-A9		
جلوگیری از ازدحام جمعیت	A2-A3-A4-A5-A8		
جدا کردن افراد مبتلا به بیماری های واگیردار	A1-A3-A5-A9-A10		
سمپاشی کردن مناطق	A2-A3-A4-A5-A6		
عدم استعمال دخانیات توسط افراد حادثه دیده	A1-A5-A6-A9-A10		
استانداردسازی امنیت	A1-A2-A3-A5		

جدول ۳- نتایج تحلیل مضمون برای شناسایی وظایف هلال احمر در مدیریت بحران

مردم و اختصاص بودجه کافی در این زمینه در زمان بحران استفاده بهینه نمود. یکی از مصاحبه شوندهگان در زمینه وظایف هلال احمر در مدیریت بحران می گوید که می توان با حضور به موقع در محل حادثه، به مصدومان کمک های اولیه را ارائه داد.

بر اساس مصاحبه با خبرگان، در متغیر وظایف هلال احمر در مدیریت بحران ۲ مضامین فراگیر قبل بحران و حین بحران و ۵ مضامین سازمان دهنده آموزش کارکنان، مانور آمادگی، امداد و نجات، اسکان اضطراری و پیشگیری و مقابله با بیماری و ۳۲ مضامین پایه استخراج شد. نمونه مصاحبه: یکی از مصاحبه شوندهگان در زمینه نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران می گوید که می توان از طریق دریافت کمک های مالی از

بحث و نتایج

متغیر نقش سازمان های مردم نهاد دارای میانگین ۳.۵۰۸ و انحراف معیار ۰.۶۶۹ می باشد. در بین ابعاد نقش سازمان های مردم نهاد، بیش ترین میانگین (۳.۵۵۸) مربوط به بعد تخصیص منابع و کم ترین میانگین (۳.۴۷۰) مربوط به بعد آموزش های همگانی است. متغیر وظایف هلال احمر در مدیریت بحران دارای میانگین ۳.۶۵۷ و انحراف معیار ۰.۷۹۷ می باشد. در بین ابعاد وظایف هلال احمر در مدیریت بحران، بیش ترین میانگین (۳.۷۲۰) مربوط به بعد قبل بحران و کم ترین میانگین (۳.۵۹۳) مربوط به بعد حین بحران می باشد. در بین مؤلفه های وظایف هلال احمر در مدیریت بحران، بیش ترین میانگین (۳.۷۴۳) مربوط به مؤلفه آموزش کارکنان و کم ترین میانگین (۳.۴۷۲) مربوط به مؤلفه پیشگیری و مقابله با بیماری است (جدول ۴).

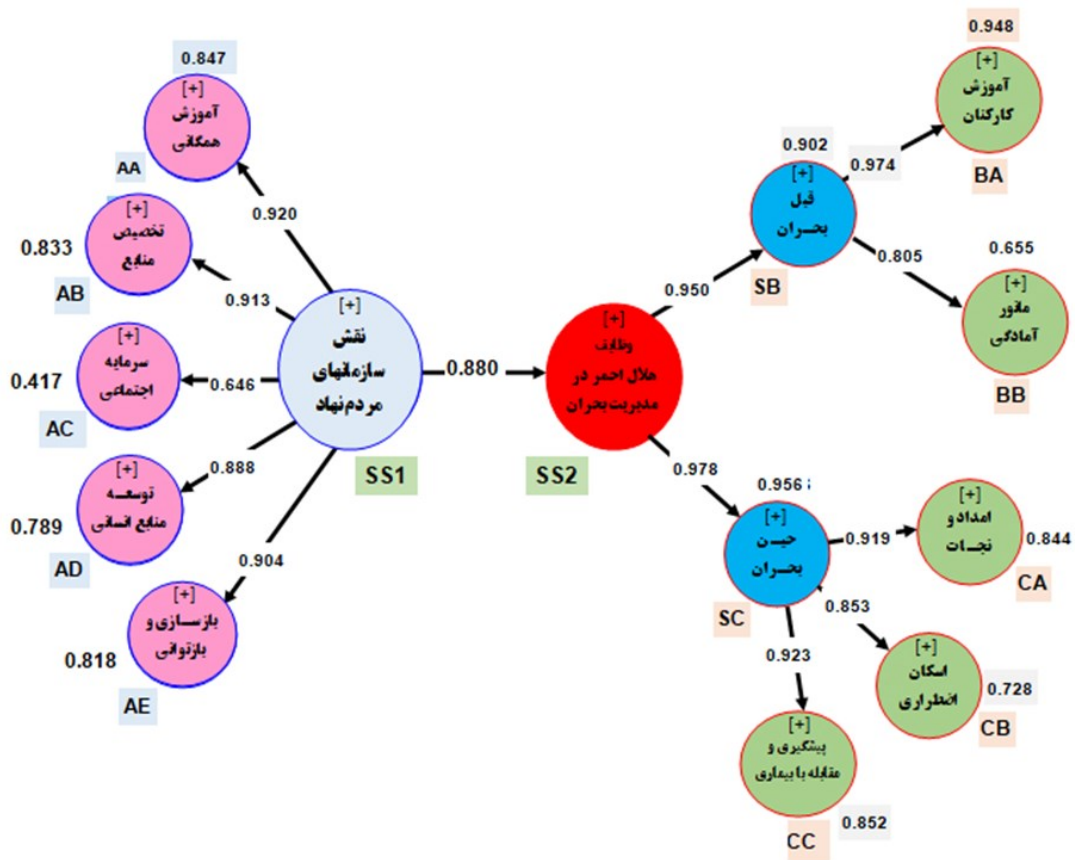
یافته های تحقیق در دو بخش توصیفی و استنباطی ارائه شده است. در بخش توصیفی، یافته های جمعیت شناختی نشان داد که ۷۱.۹ درصد از نمونه آماری را مردان و ۲۸.۱ درصد را زنان تشکیل می دهند؛ ۹.۱ درصد از نمونه آماری دارای مدرک تحصیلی فوق دیپلم، ۴۴.۹ درصد لیسانس، ۳۸.۱ درصد فوق لیسانس و ۷.۹ درصد دارای مدرک تحصیلی دکتری می باشند؛ ۲۳.۴ درصد از نمونه آماری در گروه سنی کمتر از ۴۰ سال، ۴۵.۹ درصد در گروه سنی ۴۰ تا ۵۰ سال و ۳۰.۷ درصد در گروه سنی بالای ۵۰ سال قرار دارند و ۲۴.۹ درصد از نمونه آماری دارای سابقه کاری کمتر از ۱۰ سال، ۴۸.۳ درصد دارای ۱۰ تا ۲۰ سال و ۲۶.۸ درصد دارای سابقه کاری بالای ۲۰ سال می باشند.

متغیر	کد متغیر	تعداد	میانگین	انحراف معیار
نقش سازمان های مردم نهاد	SS1	۳۸۱	۳.۵۰۸	۰.۶۶۹
آموزش های همگانی	AA	۳۸۱	۳.۴۷۰	۰.۸۴۹
تخصیص منابع	AB	۳۸۱	۳.۵۵۸	۰.۸۳۳
سرمایه اجتماعی	AC	۳۸۱	۳.۵۵۰	۰.۷۳۳
توسعه منابع انسانی	AD	۳۸۱	۳.۴۷۵	۰.۸۲۲
بازسازی و بازتوانی	AE	۳۸۱	۳.۴۸۷	۰.۸۳۹
وظایف هلال احمر در مدیریت بحران	SS2	۳۸۱	۳.۶۵۶	۰.۷۹۷
قبل بحران	SB	۳۸۱	۳.۷۲۰	۰.۸۴۱
حین بحران	SC	۳۸۱	۳.۵۹۳	۰.۸۱۹
آموزش کارکنان	BA	۳۸۱	۳.۷۴۳	۱.۰۰۵
مانور آمادگی	BB	۳۸۱	۳.۶۹۶	۰.۸۵۸
امداد و نجات	CA	۳۸۱	۳.۶۴۱	۰.۹۳۳
اسکان اضطراری	CB	۳۸۱	۳.۶۶۶	۰.۸۹۱
پیشگیری و مقابله با بیماری	CC	۳۸۱	۳.۴۷۳	۰.۸۷۷

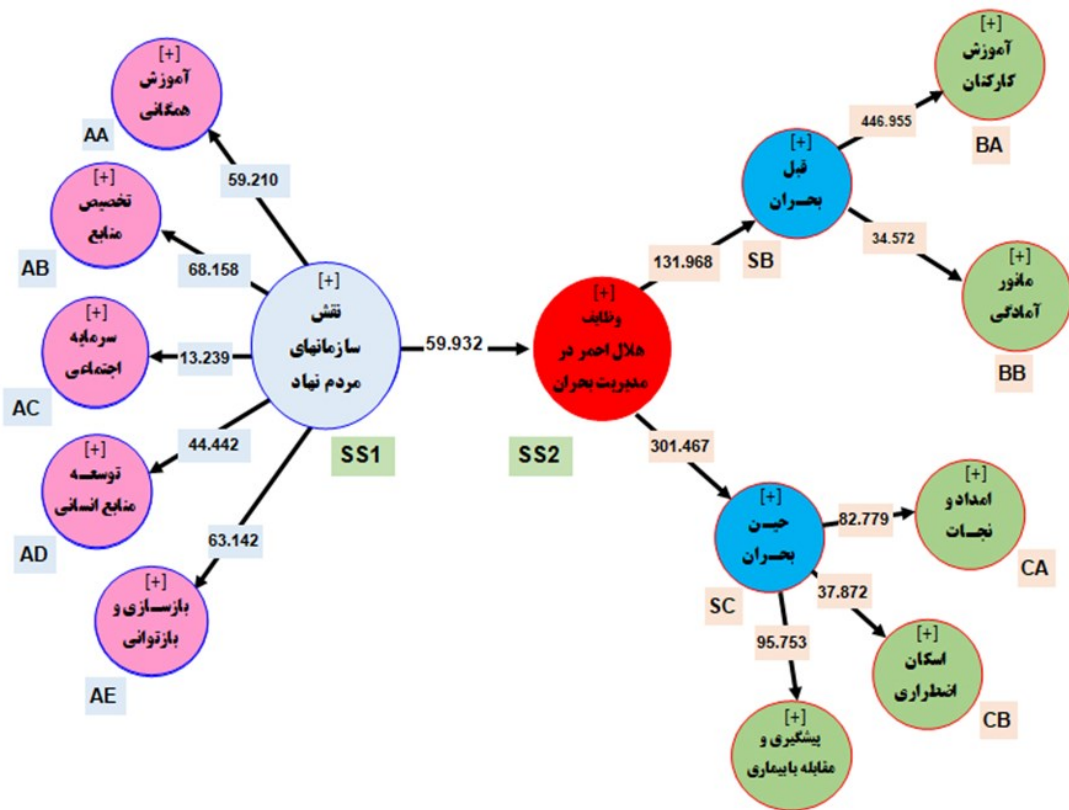
جدول ۳- نتایج تحلیل مضمون برای شناسایی وظایف هلال احمر در مدیریت بحران

استفاده شد که نتایج در نمودارهای ۱ و ۲ و جدول ۳ ارائه شده است.

در بخش استنباطی برای بررسی مدل نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران در راستای وظایف جمعیت هلال احمر ایران از آزمون معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار pls

نمودار ۱- مدل ساختاری در حالت تخمین استاندارد ضرایب مسیر

نمودار ۲- مدل ساختاری در حالت معنی داری ضرایب مسیر

متغیرها	t-value	ضریب استاندارد	R ²
نقش سازمان های مردم نهاد بر وظایف هلال احمر در مدیریت بحران	۵۹.۹۳۲	۰.۸۸۰	۰.۷۷۵

جدول ۵- نقش سازمان های مردم نهاد بر وظایف هلال احمر در مدیریت بحران

گرفت که؛ نقش سازمان های مردم نهاد بر وظایف هلال احمر در مدیریت بحران مثبت و معنادار می باشد. برای تعیین درجه تناسب مدل از شاخص GOF استفاده شد. این شاخص را با سه مقدار ۰.۰۱ (ضعیف)، ۰.۱۵ (متوسط) و ۰.۳۵ (قوی) مقایسه می نمایند.

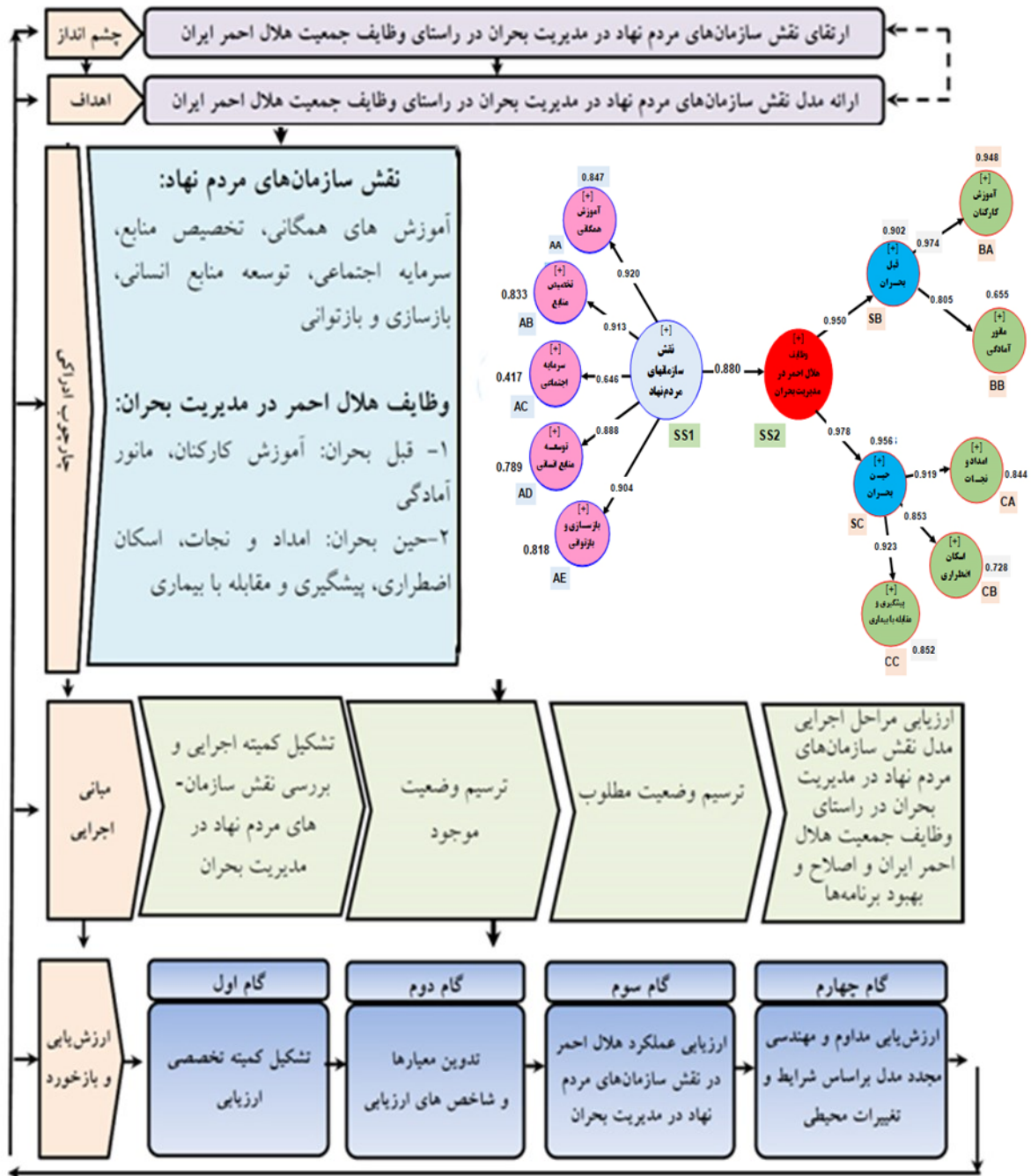
$$GOF = \sqrt{C} \times \overline{R^2} = ۰.۸۲۰$$

که C از AVE میانگین مقادیر اشتراکی متغیرهای پنهان مرتبه اول و همچنین برای محاسبه R² نیز باید مقادیر R² مربوط به تمامی متغیرهای پنهان درون زای مدل اعم از مرتبه اول و دوم (مد نظر قرار گرفته و مقادیر میانگین آن ها محاسبه گردد؛

نمودارهای ۱ و ۲ و نتایج جدول ۵ نشان می دهند که بین متغیرهای مکنون برون زا سازمان های مردم نهاد با متغیر مکنون درون زا وظایف هلال احمر در مدیریت بحران، براساس ضرایب مسیر پارامتری ۰.۸۸۰ برقرار است، همچنین با توجه به مقدار t-value که در خارج بازه ی (۲.۵۸، -۲.۵۸) قرار دارد در سطح اطمینان ۹۹٪ نقش سازمان های مردم نهاد بر وظایف هلال احمر در مدیریت بحران معنی دار شده است، لذا بین متغیرهای سازمان های مردم نهاد با وظایف هلال احمر در مدیریت بحران رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با توجه به مقدار R² برای متغیر وظایف هلال احمر در مدیریت بحران (۰.۷۷۵) پیش بینی بالاتر از قوی شده است و برازش مناسب مدل ساختاری پژوهش تأیید می شود. بنابراین می توان نتیجه

متغیر	کد متغیر	AVE	R ²
وظایف هلال احمر در مدیریت بحران	SS2	---	۰.۷۷۵
قبل بحران	SB	---	۰.۹۰۲
حین بحران	SC	---	۰.۹۵۶
آموزش های همگانی	AA	۰.۸۵۶	۰.۸۴۷
تخصیص منابع	AB	۰.۸۳۲	۰.۸۳۳
سرمایه اجتماعی	AC	۰.۷۱۲	۰.۴۱۷
توسعه منابع انسانی	AD	۰.۹۰۳	۰.۷۸۹
بازسازی و بازتوانی	AE	۰.۸۸۴	۰.۸۱۸
آموزش کارکنان	BA	۰.۸۹۶	۰.۸۹۴
مانور آمادگی	BB	۰.۸۵۹	۰.۶۵۵
امداد و نجات	CA	۰.۷۸۱	۰.۸۴۴
اسکان اضطراری	CB	۸۶۵/۰	۷۲۸/۰
پیشگیری و مقابله با بیماری	CC	۸۴۹/۰	۸۵۲/۰

جدول ۶- مقادیر AVE و R² متغیرها

نمودار ۳- مدل مفهومی بررسی نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت بحران در راستای وظایف جمعیت هلال احمر

سابقه مدیریت بحران در کشورهای توسعه یافته و توسعه نیافته نشان داده است که با توجه به ماهیت پیچیده بحران ها و خطر سوانح، دولت‌ها به تنهایی جوابگوی ضرورت‌ها نبوده و حضور سازمان یافته مردم و اجتماع در این عرصه ضروری است. در میان نهادهای متولی مدیریت بحران، سازمان‌های مردم نهاد به عنوان مؤسساتی کارآمد و مکمل بخش دولتی، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار هستند. سازمان‌های مزبور و در راس آنها جمعیت هلال احمر، به دلیل برخورداری از ظرفیت‌هایی نظیر امکان ایجاد پیوندهای عمیق محلی، آگاه سازی عمومی، تاب آوری و پاسخگویی سریع، نقش موثر و سازنده‌ای در مدیریت موفق بحران ایفا می‌کنند. سمن‌های مزبور در حوزه‌هایی مانند نگهداری بازماندگان، معلولان، سرپرستی افراد، جمع‌آوری کمک‌های مالی، آموزش و... به بهبود مدیریت بحران کمک کرده و به این ترتیب مشارکت آنها در مدیریت بحران، منجر به بهبود اوضاع می‌گردد.

در میان سمن‌های فعال در کشور، آن نهادی که بیش از همه در امر مدیریت بحران تخصص و تجربه دارد، جمعیت هلال احمر است که در مسائل امدادی و بهداشتی درمانی برون مرزی و درون مرزی و تعهدات مربوطه در راستای سیاست‌های دولت جمهوری اسلامی ایران، طبق اساسنامه خود عمل می‌کند و اهداف آن عبارتند از: تلاش برای تسکین آلام بشری، تامین احترام انسانها و کوشش در جهت برقراری دوستی و تفاهم متقابل و صلح پایدار میان ملت‌ها و همچنین حمایت از زندگی و سلامت انسان‌ها بدون در نظر گرفتن هیچ گونه تبعیض میان آنها. واکنشی، جمعیت هلال احمر در اجرای رسالت خود در مدیریت بحران، نیازمند بهره‌گیری از توان اجرایی سایر سمن‌های فعال در کشور است و هریک از سایر سمن‌های فعال در کشور می‌توانند با توجه به وظایف و ماهیت وجودی کارکردی خود، در زمان بحران بعنوان به عنوان بازوان اجرایی هلال احمر عمل کنند و تحت مدیریت هلال احمر مبادرت به امداد رسانی نمایند. نکته قابل تأمل آنجاست که ورود مستقیم و خودسرانه سمن‌ها، بدون آنکه تحت لوای یک مدیریت یکپارچه و متخصص باشد، نه تنها به کاهش آثار مخرب بحران نمی‌انجامد، بلکه می‌تواند منجر به تشدید وضعیت بحران و تصمیم‌گیری‌های عجولانه مسولین در بحران‌ها گردد.

در این راستا، از جمله مهم‌ترین عواملی که در مدیریت بحران نقش سازنده دارند عبارتند از: آشنا نمودن مردم با کمک‌های

اولیه و امداد و نجات، برگزاری جلسات و کارگاه‌های آموزشی در سطح محلات شهری و روستایی برای آشنایی مردم با بحران و پیشگیری از آن و ... (قبل بحران)، کمک و همکاری در جذب کمک‌های مالی، استفاده بهینه از منابع و جلوگیری از اتلاف آن‌ها، تعیین ترجیح عمومی برای تخصیص منابع، تقویت و گسترش هماهنگی بین دولت و مردم، افزایش بهره‌وری در استفاده از منابع و هنجارسازی، ترتیب دادن سرپناه‌های موقت و ایجاد امکانات ارتباطی، درمان‌های اضطراری افراد حادثه دیده در محل حادثه و... (حین بحران). لذا شناسایی عواملی چون آموزش‌های همگانی، تخصیص منابع، سرمایه اجتماعی، توسعه منابع انسانی و بازسازی و بازتوانی به عنوان نقش‌های سایر سازمان‌های مردم نهاد در مدیریت بحران در جمعیت هلال احمر منطقی است. در تبیین یافته این پژوهش باید گفت که رفع شرایط بحران و اضطرار، بازگرداندن سریع جامعه به حالت عادی، کاهش آسیب‌های جانی و مالی ناشی از بحران، کاهش اثرات بحران در جامعه و مقابله با آن با کمترین هزینه، ایجاد آمادگی در جامعه برای مقابله با بحران، بازسازی مناطق بحرانی از لحاظ فیزیکی، روانی و فرهنگی، ایجاد تمرین، آموزش و مانورها در مناطق جهت آمادگی مقابله با بحران برای مدیران و مردم از نقش‌های سازمان‌های مردم نهاد می‌باشد که در مدیریت بحران بسیار مهم است. لذا نقش سازمان‌های مردم نهاد بر وظایف هلال احمر در مدیریت بحران دور از انتظار نبود.

بر همین اساس، یافته‌های تحقیق در دو بخش توصیفی و استنباطی، حاکی از آن است که نقش سازمان‌های مردم نهاد بر وظایف هلال احمر در مدیریت بحران مثبت و معنادار بوده و مدل ارائه شده دارای برازش مناسب می‌باشد.

۹. حبیب‌پور گتایی، کرم، کاری جعفری، بهزاد (۱۳۹۸). مطالعه جایگاه سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت بحران شهر تهران. مجله مطالعات اجتماعی ایران، ۱۳ (۲)، ۵۴-۲۹.
۱۰. حاتمی، خدیجه، قاضی‌نژاد، مریم، استانی، سوسن، راد، فیروز (۱۳۹۹). فراتحلیل پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه سازمان‌های مردم‌نهاد؛ با تاکید بر علل مشارکت افراد در این سازمان‌ها، دوفصلنامه جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، ۹ (۲)، ۴۶-۲۳.
۱۱. قلی‌گله، نریمان. (۱۳۹۷). بررسی نقش و ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد در مدیریت سیلاب شهری. ششمین کنفرانس جامع مدیریت و مهندسی سیلاب، تهران
12. Islam, R., & Walkerden, G. (2015). How do links between households and NGOs promote disaster resilience and recovery?: A case study of linking social networks on the Bangladeshi coast. *Journal Natural Hazards*, 78, 1707-1727.
13. Fabia, R., Gallagher, J., Wheeler, K.K., Johnson, M., Cadelski, K., & et al. (2020). Efforts to catalogue non-governmental organizations with a role in global burn relief. *Journals & Books*, 46 (4), 804-816.
14. King, D., & Griffin, M. (2019). Nonprofits as schools for democracy: the justifications for organizational democracy within nonprofit organizations. *Nonprofit voluntary quarterly*, 48 (5), 910-930.
15. Canyon, B. (2022). DEFINITIONS IN CRISIS MANAGEMENT AND CRISIS LEADERSHIP, Security Nexus Research: Daniel K. Inouye Asia-Pacific Center for Security Studies
۱. صالحی، سیدحسین، خلجی، عباس، باصری، احمد (۱۳۹۴). تأثیر سازمان‌های مردم‌نهاد بر مؤلفه‌های امنیت، فصلنامه مدیریت بحران، ۷ (۲۶)، ۵۶-۳۱.
۲. خانکه حمیدرضا، حسینی، سیدتیمور (۱۳۹۶). انتخاب مدل برتر مدیریت بحران ناشی از حوادث طبیعی در کشورهای هدف بر اساس مدل تصمیم‌گیری چند معیاره؟، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، ۱۵ (۷۰)، ۳۲۰-۳۰۱.
3. Chung, J. (2016). Conflicts and natural disaster management: a comparative study of flood control in the Republic of Korea and the United States. *Disasters Journal*, 40 (3), 554-572
۴. کمالی، یحیی، میرزایی، جلال. (۱۳۹۶). مقایسه ساختار مدیریت بحران در ایران، ژاپن، هند و ترکیه، فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، ۷ (۲۵)، ۲۶۹-۲۴۵.
۵. کرمی، مینا، سوخکیان، محمدعلی، فرهادی، پیام. (۱۳۹۸). بررسی و ارزیابی عملکرد انواع سازمان‌های مردم‌نهاد در ایران. فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان، ۷ (۳)، ۴۹۹-۴۷۲.
۶. یعقوبی، الهام، نوشیروان بابلی، پگاه، محمدی، سارا، خانمحمدی، هادی (۱۴۰۰). تحلیل تأثیر و تأثر اهم مسائل سازمان‌های مردم‌نهاد در ایران، فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی، ۱۱ (۴۰)، ۱۰۰-۷۴.
7. Petersson, M.T. (2020). Transparency in global fisheries governance: The role of non-governmental organizations. *Marine Policy*, Available online 23 July 2020, 104128.
۸. رحیم‌زاده سیسی بیگ، سیروس، شیخ‌الاسلامی، علیرضا، ذاکر حقیقی، کیانوش (۱۴۰۱). تحلیلی بر نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در بهبود نظام مدیریت شهری از دیدگاه شهروندان کلانشهر تهران. نشریه تحقیقات